

Handlingsplan - våld i nära relation 2015-2017

Fastställd av socialnämnden 2015-09-23

tyresö kommun

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Inriktning	3
2.1	Syfte.....	3
2.2	Mål.....	3
2.3	Målgrupp	3
2.4	Giltighetstid.....	4
3	Bakgrund.....	4
3.1	Definitioner.....	4
3.2	Förekomst	4
3.3	Samhällskostnader.....	5
3.4	Våld i nära relation mot vuxna.....	6
3.5	Våld i nära relation mot barn och unga	6
3.6	Förövare av våld i nära relation	7
3.7	Arbetet med våld i nära relation i Tyresö idag.....	7
4	Handlingsplanens aktiviteter 2015-2017	8

1 Inledning

Tyresö kommun tar med denna reviderade handlingsplan ytterligare ett steg mot det övergripande målet som formulerats av Operation Kvinnofrid som är att ingen i Stockholms län ska utsättas för eller uppleva våld i nära relation.

Arbetet mot våld i nära relation har bedrivits en längre tid i kommunen. Sedan år 2007 har Socialförvaltningen en samordnare för området och en handlingsplan har funnits sedan år 2011.

En förutsättning för det fortsatta arbetet är styrande dokument och att det utgör en del i socialnämndens verksamhetsplanering. Därför behövs en handlingsplan, riktlinjer och rutiner samt överenskommelse för samverkan.

För arbetet mot våld i nära relation finns även riktlinjer som är socialnämndens styrdokument. Det finns en samverkansplan och det ska även finnas lokala rutiner som är enheternas arbetsdokument. Handlingsplanen fastställer prioriterade aktiviteter som ska genomföras fram till och med år 2017.

2 Inriktning

2.1 Syfte

Handlingsplanen syftar till att:

- vuxna som är eller varit utsatt för våld i nära relation ska få sitt behov av skydd och stöd samt sina rättigheter tillgodosedda
- barn och ungdomar som är eller har varit utsatta för, eller som har bevittnat våld i nära relation ska få sitt behov av skydd och stöd samt sina rättigheter tillgodosedda
- den som har utövat våld i nära relation ska få stöd i att ta ansvar för sitt våldsutövande
- våldet ska upphöra

2.2 Mål

Handlingsplanens mål inom Socialförvaltningen är att:

- säkra utvecklingsarbetet arbetet med våld i nära relation
- öka kompetensen bland medarbetare om våld i nära relation
- förbättra informationen till medborgare om våld i nära relation

2.3 Målgrupp

Målgruppen för Socialförvaltningens arbete mot våld i nära relation är:

- vuxna som är eller varit utsatta för våld i nära relation
- barn och ungdomar som är eller har varit utsatta för, eller som har bevittnat våld i nära relation
- våldsutövare i nära relation

2.4 Giltighetstid

Handlingsplanen ska följas upp och revideras under år 2017.

3 Bakgrund

3.1 Definitioner

Våld i nära relation förekommer i alla slags relationer oavsett ålder, kön, sexuell läggning eller social position och omfattar flera olika typer av våld. Det kan vara fysiskt, sexuellt eller psykiskt och det kan röra sig om hot eller frihetsberövande. Våld i nära relation kan också innebära begränsningar av den utsattes ekonomi eller försummelse av den utsatte. Det inbegriper även när husdjur kommer till skada eller ägodelar förstörs.

Att ett barn eller en ungdom bevittnat våld i nära relation innebär att denne har sett, hört eller varit medveten om våld mellan personer som barnet eller ungdomen har nära relationer till.

Oavsett form används våldet för att påverka närstående genom makt och kontroll. Den utsatte har ofta en situation som försvårar möjligheten till motstånd eller att ta sig ur relationen.

Begreppet närstående är könsneutralt och syftar på varje person som den utsatta i det enskilda fallet bedöms ha en nära och förtroendefull relation till. Det kan därmed ibland inbegripa en vidare krets än den närmaste familjen, en partner eller före detta partner, framförallt när det gäller barn och unga.

Med barn och ungdom avses personer under 18 år.

3.2 Förekomst

År 2012 polisanmälades ca 28 000 fall av misshandel av kvinnor över 18 år och i 45 procent av fallen rörde det sig om våld i nära relation. Det finns ett stort mörkertal i anmälningsstatistiken. I en kartläggning som Brottsförebyggande rådet (BRÅ) genomförde år 2012 var det bland de som uppgav att de utsatts för våld i nära relation endast fem procent av kvinnorna och tre procent av männen som svarade att de gjort en polisanmälan¹.

I kartläggningen var det både bland kvinnor och bland män sju procent som uppgav att de minst en gång under året blivit utsatta för någon typ av våld av sin partner eller en tidigare partner. I de flesta fall rörde det sig om psykiskt våld. De två vanligaste brottstyperna visade sig vara systematiska kränkningar

¹ Brottsförebyggande Rådet (2014) Brott i nära relationer, rapport 2014:8

och försök att inskränka friheten. I hälften av fallen uppgavs det psykiska våldet vara återkommande.

Två procent av både kvinnor och män uppgav att de utsatts för fysiskt våld. Även om andelen som utsatts för våld är lika mellan könen så visade kartläggningen att våldet mer ofta är upprepat för kvinnor. För en fjärdedel av kvinnorna och en femtedel av männen som utsatts för våld i nära relation så var våldet återkommande. Av dem som utsattes för fysiskt våld blev närmare 85 procent även utsatta för psykiskt våld.

I kartläggningen framkommer att det var mycket vanligare att kvinnor uppgav att de tagit skada av våldet. Bland de som svarat att de blivit utsatta för grov misshandel uppgav 29 procent av kvinnorna, mot bara två procent av männen, att de uppsökte eller hade behövt uppsöka hälso- och sjukvården eller tandvården.

Det var få av de som utsatts för våld i nära relation som uppgav att de hade haft kontakt med socialtjänsten. Det var bara sju procent av kvinnorna och fyra procent av männen som uppgav att de hade haft någon form av kontakt.

Kartläggning visar att utsattheten för våld i nära relation var högst bland personer i åldrarna 16–34 år och bland ensamstående föräldrar. Det fanns inte några tydliga skillnader i utsatthet mellan personer som är födda i Sverige och utrikesfödda.

Ungefär en tredjedel av de utsatta kvinnorna och en fjärdedel av de utsatta männen i kartläggningen uppger att de har barn eller ungdomar boende i sitt hushåll.

Barn och ungdomar i hem där det förekommer våld mellan vuxna har enligt en studie av stiftelsen Allmänna Barnhuset från år 2011 upp till tio gånger större risk för att själva bli utsatta för våld. Även om barnet eller ungdomen inte blir utsatt för själva våldet så utsätts det vanligen för att bevittna våldet².

3.3 Samhällskostnader

Socialstyrelsen beräknade år 2006 att de samhällsekonomiska kostnaderna för våld i nära relation var mellan 2,7 miljarder och 3,3 miljarder kronor per år varav bara socialtjänstens kostnader var mellan 700 miljoner kronor till över 1,1 miljard kronor³. Nationellt Centrum för Kvinnofrid har gjort en nyare beräkning och uppskattar socialtjänstens kostnader till 965 miljoner kronor

² Allmänna Barnhuset (2011) Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige

³ Socialstyrelsen (2006) Kostnader för våld mot kvinnor – En samhällsekonomisk analys

utöver de ca 100 miljoner som utbetalas till landets kvinno- och tjejjourer⁴.

Våld i nära relation orsakar också sjukskrivningar. I Socialstyrelsen beräkning från 2006 bedömdes att Försäkringskassan handlägger omkring 11 000 fall årligen som rör sjukskrivning, rehabilitering eller aktivitetsersättning relaterat till misshandel, grov kvinnofridskränkning och eller olaga hot mot kvinnor

3.4 Våld i nära relation mot vuxna

Våld i nära relation är vanligen inte en engångshändelse. Våldet kan ske planerat och trappas upp och bli grövre. Därför är det viktigt att våldet upptäcks tidigt.

Det är vanligt att våldet på olika sätt har normaliserats i relationen. Detta kallas för normaliseringsprocessen. Kännetecknande är att våldsutövaren gradvis krymper den våldsutsattas livs- och handlingsutrymme. Detta kan medföra att den våldsutsatta själv förminskar det våld denne blivit utsatt för och inte berättar hur våldet och kränkningarna egentligen sett ut. Det är också vanligt att den som utövar våldet minimerar och förnekar graden av våld och de konsekvenser som det har.

Anpassningen till våldet leder ofta till isolering och ett ökat beroende av förövaren. Perioder utan våld kan ge den utsatta förhoppningar om att relationen ska förbättras och att våldet ska upphöra.

Relationen mellan den utsatta och förövaren kan medföra komplicerade känslor av skuld och skam, ibland i kombination med en vilja att ge stöd till förövaren. Den utsattes anpassning kan leda till en psykologisk nedbrytningsprocess med minskad självkänsla och att den utsatta anammar förövarens verklighetsuppfattning.

Den utsatta kan förhindras att träffa släkt och vänner, eller inte få arbeta eller studera utanför hemmet eller ha tillgång post, telefon eller internet.

Konsekvenserna av våldet varierar mellan olika individer och situationer. Förutom fysiska skador och hög risk för bestående men är psykosociala belastningsfaktorer mycket vanligt bland de som har utsatts för våld i nära relation. Depression och ångeststörningar är vanliga symtom och den våldsutsatte riskerar att drabbas av posttraumatiskt stressyndrom.

3.5 Våld i nära relation mot barn och unga

Alla barn och unga som växer upp med våld i nära relation far illa av det i någon form. Förekommer våld i nära relation mot någon i hemmet löper barnet eller ungdomen ökad risk att själv utsättas för våld. För ett barn eller ungdom kan

⁴ Referens 4: Nationellt Centrum för Kvinnofrid (2011) Ekonomiska konsekvenser av våld mot kvinnor, rapport 2001:1

det vara lika allvarligt att bevittna våld som att själv bli utsatt. Även om barnets eller ungdomens fysiska hälsa inte skadas så finns det stor risk att deras psykiska tillstånd och utveckling påverkas.

Starka känslor av skuld och skam är en viktig anledning till att våldet förblir osynligt, men det kan finnas flera förklaringar. Barn och ungdomar kan sakna kunskap om var det går att få hjälp och stöd. Våldet kan av barnet eller ungdomen uppfattas som normalt. Den utsatte kan ha en egen förståelse och förklaring till våldet, eller vara traumatiserat. Den utsatte kan också tro att ett avslöjande skulle kunna förvärra situationen. Barn och ungdomar kan också ha signalerat om våldet men signalerna kan misstolkas eller inte uppfattas.

Om det kommer till socialnämndens kännedom att ett barn kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående, eller om ett barn har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående, ska en utredning omgående inledas om barnets behov av stöd och hjälp. Det ska också göras en riskbedömning om barnet kommer utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

3.6 Förövare av våld i nära relation

Förövare av våld i nära relation har på senare tid synliggjorts allt mer. Uppmärksamheten har tidigare i mycket hög grad riktats enbart mot offret, snarare än förövaren.

Socialtjänstlagen är inte lika tydlig när det gäller ansvar för våldsutövare som för våldutsatta personer. Den som utövar våld mot närstående har dock rätt att få stöd och hjälp för att förändra sitt beteende.

3.7 Arbetet med våld i nära relation i Tyresö idag

Det finns sedan år 2011 en handlingsplan för våld i nära relation inom socialförvaltningen som utgår från Socialstyrelsens allmänna råd om förvaltningens arbete med våldutsatta kvinnor, barn och unga som bevittnat våld (SOSFS 2009:22).

Inom Socialförvaltningen finns sedan år 2007 en funktion som samordnare för området våld i nära relation. Det finns även en intern samverkansgrupp bestående av representanter från alla delar av förvaltningen.

I det förebyggande arbetet mot våld i nära relation är samverkan centralt. Det finns en samverkansöverenskommelse med externa parter. Samverkan leds av samordnaren. I samverkan deltar representanter från socialtjänsten, elevhälsovården, vårdcentralerna, psykiatrin, folktandvården polisen, Brottsofferjouren, Svenska kyrkan, Tyresö tjej- och kvinnojour samt Manscentrum Östra Södertörn.

Det finns en överenskommelse mellan kommunen och polisen där parterna gemensamt beslutat om samverkan gällande våld i nära relation. Överenskommelsen som gäller åren 2014 – 2017 fastställer att det är ett prioriterat arbete.

Tyresö kommun deltar i Operation Kvinnofrid som arbetar för att samverka mellan de myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor ska fungera. Den breda samverkan som finns mellan olika myndigheter och ideella organisationer är en viktig förutsättning för att våldsutsatta kvinnor och deras barn ska få hjälp och stöd genom hela vård- och rättskedjan.

4 Handlingsplanens aktiviteter 2015-2017

Med start från hösten 2015 och fram till och med år 2017 ska nedanstående aktiviteter genomföras av socialförvaltningen.

Medborgare:

Informationen till medborgarna som berör våld i nära relation ska ses över

Avser t.ex. kommunens informationsmaterial och hemsida. Genomförs under 2016. Staben är ansvarig.

Delta i informationsaktiviteter som genomförs i samband med FN:s årliga dag 25 november för avskaffande av mäns våld mot kvinnor

Genomförs under hösten 2015. Samordnaren för våld i nära relation är ansvarig.

Medarbetare:

Riktlinjer och rutiner ska vara kända hos berörda medarbetare

Genomförs efter att riktlinjer och rutiner tagits fram. Respektive enhetschef har ansvaret.

Socialförvaltningens arbete kring våld i nära relation ska ingå i introduktionen till nya medarbetare

Gäller från hösten år 2015. Respektive enhetschef har ansvaret.

Frågor kring våld i nära relation i allmänhet ska särskilt tas upp på arbetsplatsmöten minst en gång per år

Gäller från hösten år 2015. Respektive enhetschef har ansvaret.

Seminarier för medarbetare ska arrangeras en gång per år om Socialförvaltningens arbete kring våld i nära relation

Genomförs under hösten år 2015 och därefter årligen. Samordnaren för våld i

nära relation är ansvarig.

Branschråden ska informeras om Socialförvaltningens arbete kring våld i nära relation

Genomförs i samband med möten med branschråden under år 2016. Stabschef är ansvarig.

Ledningssystem:

Aktiviteterna utifrån handlingsplanen ska ingå i verksamhetsplaneringen

Aktiviteterna ska ingå i verksamhetsplaneringen för år 2016. Respektive enhetschef är ansvarig.

Riktlinjer kring våld i nära relation ska tas fram

Tas fram under hösten 2015. Stabschef är ansvarig.

Lokala rutiner kring våld i nära relation ska tas fram på enhetsnivå

Tas fram under 2016. Enhetschef är ansvarig.

Samverkan:

Den externa samverkansplanen ska revideras

Planen revideras under år 2016. Samordnaren för våld i nära relation är ansvarig.

Uppföljning:

Hur arbetet bedrivits samt statistik över ärenden och insatser kring våld i nära relation ska rapporteras i berörda verksamheternas årsredovisning

Rapporteras från och med år 2016. Berörd enhetschef är ansvarig.

Handlingsplanen ska följas upp och revideras

Genomförs under år 2017. Stabschef är ansvarig.